

Miluše Kubíčková

Každodenní život podle Rudolfa Steinera

Nikdy nebylo tak aktuální zamyslet se nad terapií nemocných sociálních vztahů, jako je tomu dnes. Co vlastně tento soulad narušuje? Je to nesprávné uspořádání sociálního organismu, nebo nedostatek vůle lidí duchovně a morálně se rozvíjet? Příčinou není ani jedno ani druhé, ale pouze jejich vzájemná nepropojenost.

Spojit mravně-duchovní a sociální otázky se před sto lety osobitým způsobem pokusil zakladatel uceleného vidění světa – antroposofie – dr. Rudolf Steiner. Přes studium přírodní vědy, goethovské metody poznání, Schillerův způsob myšlení se dostal k osobitému pojetí svobody člověka a k trojčlennému uspořádání společnosti. Kladl si otázku, co způsobuje, že vliv duchovního života na fungování sociálního organismu zůstává nedoceněn. Na základě pozorování života ve společnosti pochopil, že to způsobují nesprávné představy o duchovnu a jeho vztahu ke každodennímu životu. Vybudovat most mezi vnitřním a praktickým životem nejsou lidé zatím schopni. „Jestliže se opomene tento most postavit, pak člověk propadá jak v mravním životě, tak i v sociálním myšlení do pouhého blouznění, vzdáleného pravé skutečnosti. To se pak vymstí a etický život se promění v životní lež, aniž si to člověk uvědomuje.“

ŽIVOT

VEDLE

SEBE

Bez osvojení si sociálního myšlení čili posílení zájmu o společné věci vyzní naprázdno i ta nejušlechtlejší snaha pomáhat bližním a žít s nimi v souladu. Pramenem zkušeností o naléhavosti proměny společenského uspořádání byla Steinerova intenzivní osvětová činnost mezi dělníky. I přesto, že nebyl marxista přednášel mimo jiné ve škole pro vzdělávání dělníků, kterou založil otec Karla Liebknechta. Tak poznal, že egoistický motiv k práci, jež se navíc stala zbožím, je vážnou překážkou solidarity ve vztahu člověka k člověku. Má-li se nastolit soulad v mezilidských vztazích, musí být sobecká hnací síla nahrazena sociálním porozuměním, ovšem za podmínky, že staré pořádky nelze udržovat ani likvidovat násilím. Nezbytné je proto v sociálních vztazích uplatňovat bratrství. „Kdo duchovně bádá, ten ví, že nejušlechtlejším ovocem poznání se stane bratrství.“

EKONOMIKA

A

DUCHOVNÍ

CESTA

V hospodářství by měli bratrsky spolupracovat všichni, kteří se podílejí na jeho procesu, a vytvářet k jeho vedení samosprávná sdružení. Takové závěry souzněly s anthroposofickou metodikou duchovní cesty člověka. Jejím cílem neměla být osobní blaženost, ale úsilí o osvobození všech. Lidé měli být připravováni k převzetí osobní odpovědnosti ve společnosti jako základu sociálního porozumění. Vyvrcholením těchto Steinerových úvah byla formulace základního sociálního zákona, jenž spojuje duchovní a sociální otázky. Na něho navázal světodějný impuls sociální trojčlennosti společnosti, která měla zajistit důstojný život každého jednotlivce. Členění sociálního organismu na tři spolupracující autonomní systémy – hospodářsko-výrobní, právně-politický, kulturně-duchovní – je stejně přirozené jako trojčlennost lidského organismu.

BRATRSTVÍ

–

NEUSKUTEČNITELNÝ

IDEÁL?

Duchovní náboj tří sociálních systémů rozpoznal Steiner i v trojici neuskutečněných ideálů francouzské revoluce: svoboda-rovnost-bratrství. Tyto vůdčí ideje se přirozeně vztahují ke třem společenským systémům: bratrství ke sféře výrobní, rovnost k právní a svoboda ke sféře duchovní. Trojčlenné uspořádání společnosti i její ideové směřování připomíná socialismus. Praxe však ukázala, že v něm chybělo něco podstatného - co zdůrazňuje právě antroposofie - totiž, že cílem je svobodná individualita vědomého člověka, nad něhož se společnost nesmí stavět. Ovšem ideál svobody, který má své místo především v duchovní oblasti, musí být v oblasti ekonomické nahrazen ideálem bratrství, nemá-li docházet k neřešitelným problémům, jak je vidíme v dnešním světě. Na sociální dění je třeba pohlížet jako na dynamický proces či jako na živý organismus, jak to důrazně připomínal Rudolf Steiner. Byť byla myšlenka trojčlennosti dobově i místně podmíněná, přesto má ve svých hlavních bodech nadčasový význam. Ověřuje se jen postupně, především v menších anthroposofických zařízeních. V cizině se aplikuje také ve větších podnicích i v občanských iniciativách, třeba IG Eurovision. I myšlenkově je stále dotvářena, například zásluhou Wilhelma Schmunda.

Rudolf Steiner (1861–1925) - zakladatel antroposofie, rakouský filosof a duchovní badatel. Výrazně ovlivnil celou řadu oblastí lidské činnosti. Nové cesty ukázal především v umění, lékařství, pedagogice, zemědělství, sociálních otázkách a náboženství. Dnes z jeho odkazu čerpá plodné impulsy celá řada organizací, skupin i jednotlivců po celém světě.